

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Lobola – livskraftig tradition

Enligt en utbredd sed i södra Afrika ska en man ge gåvor till sin fästmöns familj för att han ska få gifta sig med henne. Tidigare betalades detta brudpris i boskap efter långa förhandlingar mellan de två familjerna. Numera betalar man i kontanter efter minst lika långa förhandlingar. Och man kan dessutom få hjälp via Internet.

LOBOLA ÄR EN TRADITION SOM ser mycket olika ut i olika språkgrupper och områden, och varje tolkning beror på uttolka-rens intressen. Brudpriset sägs syfta till att föra samman familjerna i en allians. En annan förklaring är att kvinnans familj kompenseras för att de uppfostrat henne. Dessutom får hennes familj kvitto på att mannen ekonomiskt kan ta hand om fru och barn.

Likhapa Mbatha från organisationen *Movement for Rural Women*, säger att lobolatraditionen är central för den afrikanska identiteten.

– Det är vårt sätt, och fortfarande relevant. Men vissa män rättfärdigar hustrumisshandel med att de betalat lobola för henne. Vi har också begärt att regeringen ska reglera priserna eftersom det blir svårare och svårare för våra barn att betala de summor som krävs.

Abram Sithole från de traditionella ledarnas organisation säger att det nya statliga departementet för traditionella ärenden ska utarbeta riktlinjer för lobola. Denna ska förhindra att priserna stegras så mycket att ungdomar förhindras att gifta sig. Han tillägger att brudgummen inte behöver betala allt på en gång.

– Man kan göra avbetalningar eller vänta tills den förstfödda dottern gifter sig och därefter betala sin eget brudpris. Det viktiga är att lobola inte är ett pris för en kvinna utan ett sätt att visa uppskattning för hennes familj. Ingen i hela världen har nog pengar att köpa en kvinna.

”Folk håller fast vid vad som helst som ses som en afrikansk identitet.”

Kholeka är en modern stadskvinna som arbetar som konsult. Hon är skild och har en dotter. Hon säger att som xhosa innebär det faktum hon har barn att hennes lobola blir lägre. Hade hon varit zulu hade det istället inneburit högre lobola.

– Vi kan inte ändra lobola, det är vår kultur. Men jag förstår det som att pengarna är avsedda för bröllopet och alla kostnader i samband med det, övernattnings, presenter och så vidare.

Man kan alltså inte ändra kulturen, ändå beskriver hon hur traditionen ändras.

– Vissa familjer vill ha pengar, andra kräver boskap. Faktum är att folk gör lite hur som helst nuförtiden.

PRISSET SÄTTS IDAG OFTA UTIFRÅN kvinnans egenskaper vilket inbjuder till tolkningen att hon köps. Exempelvis kan det vara klokt att betala innan fästmön blivit klar med utbildningen eftersom priset då brukar höjas. Unga män är ofta skeptiska mot lobola helt enkelt för att de förväntas betala. Tillsammans med bröllop och presenter till brudens familj kan utgifterna uppgå till motsvarande hundratusen kronor även för ett ganska blygsamt bröllop. För att ha råd med det tar många lån som de betalar av under lång tid.

Brudpris kan alltså innebära att de inte har möjlighet att gifta sig, eller tvingas använda pengar som skulle kunna investeras i annat. Men av lojalitet till familj och förfäder ställer man ändå upp på traditionen.

Mpho Lebogos webbsida lobolaonline anpassar en gammal tradition till nutiden.

Foto: Viktoria Olausson

Andile Mngxitama tillhör den minoritet som är motståndare till lobola av politiska skäl.

– Självklart kan två samtyckande vuxna välja att följa traditionen. Men den stärker patriarkatet. Att folk anser att en kvinna är en investering som förloras till en annan familj och ska kompenseras för, är ett problem. I dagens samhälle finns inget behov av den här traditionen. Men folk håller fast vid vad som helst som ses som en afrikansk identitet.

Förhandlingarna hålls inom familjen och problem, missförstånd och tvister uppstår ofta. Äktenskap som ingås enligt traditionell rätt ska fortfarande registreras hos inrikesmyndigheten som kräver något slags bevis för alliansen. Om bevisen du ger eller inte beror på den individuella tjänsteman som handhar det individuella ärendet. Mpho Lebogo utvecklade firman lobolaonline.co.za i Johannesburg efter att endast fått en papperslapp som kvitto när han betalade lobola för sin fru. Företaget erbjuder tjänsten att sätta upp formella lobolakontrakt.

– Folk tappar bort de här papperslapparna, eller skriver inte ner allt som skulle behövas. Sen om det blir problem någonstans måste de reda ut saken inför domstol. Domstolen vill ha bevis och vittnen måste förhöras och så blir det en dyr process. Mina kontrakt är godkända av inrikesministeriet och innehåller allt som behövs.

MPHO BERÄTTAR EN SKRÄCKHISTORIA om hur en farbror som förhandlade för brudens familj tog emot pengarna, åkte hem och sedan avled under kvällen. När brudgummens familj kontaktade änkan förnekade hon att maken haft med sig några pengar hem. Inget kontrakt hade skrivits.

Många har svårt att förstå vad lobolaonline handlar om. En del tror att man nu kan köpa en hustru på Internet, andra tycker att Mpho gör traditionerna västerländska.

– Jag har berättat om min affärsidé för traditionella ledare. De gillar mina kontrakt, eftersom de inte förändrar vår kultur utan bara anpassar den till nutiden.

VIKTORIA OLAUSSON
East London